

Андрій Корчагін

аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: д.е.н., професор Василь Дем'янишин

ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах економічної нестабільності та глобальних викликів державності прийняття ефективних управлінських рішень на рівні підприємства чи країни в цілому значною мірою залежить від результатів оцінювання фінансового стану. Таке оцінювання передбачає не тільки розрахунок окремих коефіцієнтів, але і вивчення певного набору показників, які відображають різні аспекти діяльності підприємства. Крім системних ризиків, зумовлених карантинними обмеженнями під час епідемії коронавірусу, катастрофічного впливу повномасштабної агресії проти України, на багатьох підприємствах вагомою причиною нестабільної діяльності та кризових явищ є незадовільна структура капіталу та нестача оборотних коштів. У цих випадках основним напрямком діяльності менеджменту підприємства має бути розробка і впровадження ефективних заходів щодо поліпшення фінансового стану, що дозволить поліпшити його майновий потенціал, відновити платоспроможність, прибутковість та фінансову стійкість. Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за умови постійного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості, платоспроможності підприємства, а також його здатність до подальшого розвитку. Таку фінансово-аналітичну інформацію отримують за результатами оцінки фінансового стану підприємства.

Проблеми оцінювання фінансового стану підприємства розглядали у своїх працях такі науковці і практики, як М. Баканов, О. Барановський, А. Даниленко, І. Зятковський, О. Павловська, Н. Русак, Г. Савицька, В. Сопко, В. Суторміна, О. Терещенко, М. Федотова та ін. Проте, новітні умови функціонування бізнес-структур висувають додаткові вимоги до методики оцінювання фінансового становища суб'єктів господарювання, особливо зі сфери торгівлі, що більшою мірою відчула негативний вплив потрясінь останніх років.

Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних тлумачень сутності поняття фінансового стану та визначень фінансової стійкості підприємства, а також про відсутність єдиної точки зору щодо методології та способу обчислення показників їх оцінювання. Серед невирішених питань щодо оцінювання фінансового стану підприємства доцільно виокремити такі: по-перше, серед фахівців відсутня єдина точка зору стосовно визначення основних положень аналізу фінансового стану підприємства; по-друге, однією з основних перешкод вирішення цієї проблеми є недоліки в нормативних документах з питань оцінки фінансового стану вітчизняних суб'єктів господарювання. Крім того, управлінський персонал не отримує достатньо інформації про фінансовий стан підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень. Важливим питанням є також

труднощі адаптації закордонної методики фінансового аналізу до галузевих особливостей господарювання та умов вітчизняної економіки, що актуально в умовах інтеграції економіки країни до європейського економічного простору. Вирішення цих проблем вимагає стандартизації інформаційного забезпечення фінансового стану підприємства, уточненого визначення сутності фінансового стану підприємства, понять «ліквідність», «фінансова стійкість», «платоспроможність» підприємства та економічного змісту, що закладений в ці поняття, використання зарубіжного досвіду з фінансового аналізу з подальшим його пристосуванням до умов вітчизняного господарювання.

Інформаційною базою аналізу фінансового стану підприємства є звітність. Складові фінансової звітності відображають різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду, розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим аналіз діяльності підприємства на майбутнє. Отримана інформація опрацьовується, будуються аналітичні таблиці, розраховується система аналітичних показників тощо. У підсумку, на основі дослідження всіх сторін діяльності підприємства розробляють рекомендації з удосконалення господарського механізму роботи підприємства для підвищення його ефективності, створення та впровадження технологій контролю за фінансовим станом підприємств. Висока роль фінансової інформації в підготовці і прийнятті ефективних управлінських рішень зумовлює високі вимоги до її якості, зокрема до її значимості, повноти, своєчасності, достовірності, зрозумілості.

Це означає що одним із напрямків вирішення проблем оцінки фінансового стану має бути своєчасне надання менеджерам організації достовірних даних про поточний реальний стан підприємства, яка в повному обсязі висвітлює існуючі проблеми. З іншого боку, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери після внутрішнього аналізу отриманої інформації мають порівнювати її з аналогічними показниками подібних торговельних підприємств, зокрема конкурентів, адже порівняльний фінансовий аналіз відображає більш об'єктивне уявлення про конкурентоздатність суб'єкта господарювання, що за умов ринкової економіки має велике значення.

Стійкий фінансовий стан торговельного підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а лише за допомогою комплексної системи індикаторів, що детально й усебічно характеризують фінансовий стан торговельного підприємства. До основних груп таких показників доцільно зараховувати:

- 1) показники оцінки майнового стану, які дають відомості про тенденції зміни структури фінансових ресурсів торговельного підприємства за певний період;
- 2) показники оцінки ліквідності, зниження значення яких свідчить про загальне погіршення ситуації щодо забезпечення торговельного підприємства оборотними коштами і про необхідність серйозних заходів для управління ними;
- 3) показники оцінки фінансової стійкості (платоспроможності), що відображають частку власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів;
- 4) показники оцінки ділової активності (оборотності), що дозволяють

визначити ефективність основної діяльності торговельного підприємства, що характеризується швидкістю обертання його фінансових ресурсів;

5) показники оцінки рентабельності (прибутковості), що характеризують фінансові результати і ефективність діяльності підприємства в цілому.

Показники оцінки фінансового стану торговельного підприємства мають бути такими, щоб усі контрагенти могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або започаткування фінансових відносин з ним.

Фінансовий стан є результатом взаємодії усіх елементів фінансових відносин, що виникають у торговельного підприємства в процесі господарської діяльності, і характеризується як розміщенням і використанням активів, так і джерелами їхнього формування. Фінансовий стан є характеристикою діяльності протягом певного періоду, і відображає як його забезпеченість ресурсами, так і розміщення останніх.

При розгляді проблеми фінансового стану, оскільки фінансова стійкість є відображенням стійкого фінансового стану підприємства слід ототожнювати поняття «фінансова стійкість» та «стійкий фінансовий стан». Проте, щодо платоспроможності та ліквідності підприємства, ці два поняття необхідно чітко розмежовувати. Платоспроможність слід розглядати як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, а ліквідність – як спроможність його швидкого перетворення на грошові кошти протягом мінімального проміжку часу за найвищими цінами в поточній ринковій ситуації.

Проблемою в оцінці фінансового стану підприємства є існування різних систем бухгалтерського обліку та порядку складання форм фінансової звітності в країнах з ринковою економікою, що призводить до неможливості здійснення порівняльного аналізу отриманих результатів оцінки для підприємницьких структур різних держав. Це ще раз свідчить про важливість розуміння схеми обліку, яка лежить в основі формування фінансових показників, та необхідність стандартизації інформаційного забезпечення оцінки фінансового стану на міжнародному рівні. У підсумку, аналіз фінансового стану підприємства повинен дати керівництву підприємства інформаційну базу для ухвалення ефективних управлінських рішень, а особам, що зацікавлені у його фінансовому стані – дані, необхідні для безстороннього судження.

Таким чином, фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємства в певному періоді, що відображає ступінь його забезпеченості фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому. При проведенні оцінки фінансового стану торговельного підприємства слід вивчати значення отриманих в результаті аналізу фінансового стану показники, з точки зору відповідності їх фактичних значень нормативним для конкретного підприємства рівням, визначати фактори, що вплинули на величину показника в звітному періоді та здійснювати прогноз її величини на перспективу.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2005. № 3. С. 117-128.
2. Обущак Т. А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. № 9. С. 92-100.
3. Турило А. М. Методологічні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 100-104.
4. Чумаченко М., Болюх М., Бурчевський В., Горбатов М. Економічний аналіз: Навч. посібник / за ред. М. Чумаченка. К.: КНЕУ, 2005. 540 с.